

Sağlık Yönetimi Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme, Boyun Eğici Davranışlar ve Otonomi Düzeyleri

Health Management Students' Levels of Critical Thinking, Submissive Behavior and Autonomy Levels

Hatice Ulusoy, Nurperihan Tosun, Jebağı Canberk Aydın

Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü

ÖZET

AMAÇ: Bu çalışma sağlık yönetimi öğrencilerinin eleştirel düşünme, boyun eğici davranışlar ve otonomi düzeylerini incelemek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM: Tanımlayıcı olarak planlanan çalışmanın verileri "Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği ve Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği" ile "Sosyotropi-Otonomi Ölçeğinin" otonomi alt boyutu kullanılarak toplanmıştır. Evren ve örneklemi Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Yönetimi Bölümündeki tüm öğrenciler (N=230) oluşturmuştur. 18-22 Şubat 2013 tarihlerinde toplanan veriler SPSS 14 programı ile analiz edilmiş ve frekans, yüzdeler, Anova ve korelasyon testleri kullanılmıştır.

BULGULAR: Çalışmaya katılan 219 öğrencinin yaş ortalaması 21,12 olup, %27,4'ünün annesinin okuryazar olmadığı, %47,5'inin üniversiteden önce ilçe veya köyde yaşadığı saptanmıştır. Öğrencilerin eleştirel düşünme puan ortalaması $X=213,11 \pm 21,62$; boyun eğici davranışlar puan ortalaması $X=36,04 \pm 8,40$ ve otonomi düzeyi puan ortalaması $78,96 \pm 15,19$ olarak bulunmuştur.

SONUÇ: Çalışmada sınıf arttıkça eleştirel düşünme puan ortalamalarının arttığı ($p<0,05$), dördüncü sınıfların ve kız öğrencilerin boyun eğici puan ortalamalarının daha düşük olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri düşük, otonomi düzeyi orta düzeyin üzerinde, boyun eğici davranışları orta düzeydedir.

Anahtar kelimeler: Eleştirel düşünme, boyun eğici davranış, otonomi, sağlık yönetimi öğrencisi

ABSTRACT

AIM: The aim of this descriptive study is to identify health management students' level of critical thinking, submissive behaviour and autonomy levels.

METHODS: The California Critical Thinking Disposition Inventory, Submissive Behaviour Scale and Autonomy Subscale of the Sociotropy/Autonomy Scale were used for data collection. In this descriptive study, sample size consisted of all the students at the Department of Health Management (N=230). Data were collected between February 18-22, 2013. In the analysis, frequency, percentage, ANOVA and correlation tests were used.

RESULTS: Median age of 219 students was 21.12 years. It has been found out that 27.4 % of their mothers were illiterate and 47.5% of them had lived in a village or a town before they started university. Total mean score of the CCTDI, Submissive Behaviour and Autonomy were $X=213.11 \pm 21.62$; $X=36.04 \pm 8.40$, and 78.96 ± 15.19 respectively.

CONCLUSION: Female students' and 4rd grade students' level of submissive behaviour were lower than the other groups ($p<0,05$). Critical thinking level of the students was found to be low, and autonomy level above the moderate and submissive behaviour was at a moderate level.

Key words: Critical thinking, submissive behaviour, autonomy, health management students

Geliş Tarihi / Arrival Date: 08.05.2015

Kabul tarihi / Date of Acceptance: 13.11.2015

İletişim / Corresponding author: Nurperihan Tosun, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü Sivas

E-posta / E-mail: nurperihankarabulut@gmail.com

Sayı / Number: 1 **Cilt / Volume:** 3 **Yıl / Year:** 2016

e-ISSN:2149-018X **doi:**10.5222/SHYD.2016.008

GİRİŞ

Bulduğumuz bilgi ve teknoloji çağında, örgütler verimli olabilmeleri ve varlıklarını devam ettirebilmeleri için zorlu rekabet ortamlarında mücadele etmek zorundadırlar. Bu koşullarda örgütlerin ve yöneticilerin en önemli amaçlarından biri; birincil kaynağı olan insan gücünün yetenek ve becerilerini geliştirmek ve bu şekilde onlardan en üst düzeyde verim almaya çalışmaktır. Örgütlerin bu amaçlarına ulaşmalarında gerekli olan en önemli unsurlardan biri ise bilgi üreten, sorgulayan, sorun çözebilen, etkili kararlar alabilen, katılımcı, özgün ve profesyonel değerlere sahip olan çalışanlardır (Akbiyık ve Seferoğlu, 2006).

Eleştirel düşünme bireyin sıradan bir düşünmeden farklı olarak düşünme kalitesini yükseltmeyi amaçlayarak ne yapacağına ve neye inanacağına karar vermesi için çözümleyici, değerlendirmeye yönelik bilinçli yargılarda bulunması ve bu yargıları belirtmesidir (Dikmen ve Usta, 2013). Eleştirel düşünme becerisi, bireyin bilgiyi önce sorgulaması sonra kabul etmesini ve alternatif bakış açıları geliştirerek etkili kararlar almasını sağlamaktadır. Sürekli değişen dünyada öğrencilerin düşünme ve davranış yeteneklerinin geliştirilmesinde eleştirel düşünme ve sorun çözme becerileri önemlidir (Karantzas ve ark., 2013). Eleştirel düşünme eğitimi bir bireyin sahip olması gereken bilişsel becerilerden biridir. Demokratik bir toplumda bireylerin eleştirel düşünme becerilerine sahip olmaları, eleştirel düşünme ve karar verme becerilerini karşılaştıkları karmaşık sorunları çözmede kullanmaları çok önemlidir. Eleştirel düşünme, eğitim ayrılmaz bir parçası olup, eleştirel düşünme eğitimi olmanın önemli bir koşulunu oluşturmaktadır (Seferoğlu ve Akbiyık, 2010). Ülkemizde üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bazı çalışmalarda öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin düşük veya orta düzeyde olduğu saptanmıştır (Öztürk ve Ulusoy, 2008; Şenturan ve Alpar, 2008; Zhang ve Lambert, 2008; Bulut ve ark., 2009; Tümkiye, 2011; Fidancı ve ark., 2012).

Boyun eğici davranış; itaat ve kaçınma ile karakterize başkalarını incitmeye özen gösterme, herkesi memnun etmeye çalışma, iyilikseverliğe eğilimli olma, aşırı verici olma, "hayır" diyememe, farklı düşüncelerini özgürce ifade edememe, kendisini daha az değerli/önemli görebilme, öfkesini gösterememe, yetersizlik korkusu yaşama, sürekli onaylanma gereksinimi duyma, düşüncelerini ve haklarını savunamama davranışlarıyla kendini gösteren kişilik özellikleri olarak tanımlanmaktadır (Koç ve ark., 2010; Kara ve ark., 2013).

Boyun eğici davranış gösterme eğilimi yüksek olan bireyler; atılganlık ve sorumluluk almaktan ve değişimden kaçınmaları, düşük özgüvene sahip olmaları, reddedilme korkusu nedeniyle tepki verilmesi gereken durumlarda bile suskun kalabilmeleri ve yönlendirilmeye açık olmalarından dolayı liderlik davranışı göstermekte zorlanmaktadır (Yörük ve Dündar, 2011). Ayrıca Milgram'ın 1970'li yılların ortasında gerçekleştirdiği ve sonuçlarının günümüzde de canlılığını koruduğu deneylerinde, boyun eğici ve itaatkar davranışlar şiddetin bir sonucu olarak ortaya çıkmakta, şiddet davranışı gösterme eğilimini artıran bir işlev görmektedir (Kaya ve ark., 2004).

Kişinin kendi öz denetimi altındaki tutum, davranış ve eylemlerini diğerlerinininkinden ayırma bilincine ulaşma kapasitesine erişebilmesi olarak tanımlanan otonomi; bireyin özgür ve bağımsız karar verme gücü, kişisel ve mesleki haklarını koruyabilme ve artırabilme özelliğini içermektedir. Otonomisi yüksek olan bireyler hedef ve amaçlarına ulaşmaktan, kendi aktivitelerini yönlendirmekten, çevrelerini kontrol altına almaktan mutluluk duymaktadırlar. Başarıya ulaşmada önemli bir faktör olan otonomi, çağın gerektirdiği gibi iş yaşamında daha üst hedeflere ulaşma bakımından da önem taşımaktadır (Kaya ve ark., 2004).

Literatürde konuyla ilgili üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalar incelendiğinde, Kara ve arkadaşları (2013) boyun eğici davranış ile cinsiyet, yerleşim yeri ve anne-baba eğitimi arasında anlamlı bir ilişki tespit ederken, anne-baba iş durumu ve aile geliri değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Karabilgin ve Şahin'in (2012) çalışmasında da yaş ve cinsiyet ile boyun eğici davranış arasında anlamlı bir ilişki saptanırken, Eşer ve arkadaşlarının (2009) çalışmasında yaş, cinsiyet, baba-anne mesleği, sınıf arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Kim ve arkadaşlarının (2014) çalışmasında eleştirel düşünme ile yaş, cinsiyet ve sınıf arasında anlamlı bir ilişki saptanırken, Burbach ve arkadaşlarının (2012), Kanbay ve arkadaşlarının (2012) çalışmalarında, yaş ve cinsiyet değişkenleri ile anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Karagözoğlu'nun (2009) çalışmasında otonomi düzeyi ile yaş, cinsiyet ve sınıf değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki saptanamamışken, Mailloux (2006) yaş ile otonomi arasında anlamlı bir ilişki tespit etmiştir.

Sağlık yöneticisi, liderlik özelliklerini ve kişisel yeteneklerini kullanarak, sağlık hizmetleri organizasyonlarının amaçlara ve hedeflerine uygun olarak etkili ve verimli bir şekilde yönetilmesini sağlayan bir profesyoneldir. Bu yönetim sürecini gerçekleştirirken de karar alma mekanizmalarını etkin kullanmaları, boyun eğici (itaatkar) davranışlar sergilemek yerine üretken ve girişken olmaları, sorun çözme becerilerine sahip olmaları, eleştirel düşünme becerileri ve otonomilerinin yüksek olması gerekmektedir. Geleceğin yönetici adayları olarak sağlık yönetimi öğrencilerinin, üniversite eğitimlerinde yukarıda söz edilen etkin yönetim becerilerini geliştirmelerinde ve profesyonelleşmelerinde boyun eğici davranış, otonomi, eleştirel düşünme düzeylerinin belirlenmesi ve gerekirse müfredatta ve eğitim sisteminde düzenlemelerin yapılması önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın amacı ve türü: Tanımlayıcı olarak yapılan bu çalışma Sağlık Yönetimi Bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme, boyun eğici davranış ve otonomi düzeylerini saptamak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın soruları:

- Öğrencilerin eleştirel düşünme, boyun eğici davranış ve otonomi düzeyleri nedir?
- Eleştirel düşünme, boyun eğici davranış ve otonomi düzeyleri arasındaki ilişki nedir, olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın yapıldığı yer ve özellikleri: Araştırma Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümünde yapılmıştır.

Araştırmanın evren ve örnekleme: Çalışmanın evrenini 18-22 Şubat 2013 tarihlerinde Sağlık Yönetimi Bölümünde öğrenin görmekte olan 230 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada evrenin tamamına ulaşılmasının olası olabileceği düşüncesi ile bir örneklem seçimine gidilmemiştir.

Veri toplama araçları: Çalışmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından hazırlanan, öğrencilerin yaş, cinsiyet, akademik başarı ve kendi algısına göre sosyoekonomik düzeyi gibi özelliklerini içeren toplam 18 sorudan oluşan "Kişisel Bilgi Formu"na ek olarak üç farklı form kullanılmıştır. Bunlar:

Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği (KEDEÖ): Eleştirel düşünme eğilimlerini ölçmek amacıyla orijinali Facione, P.A., Facione, N.C. ve Giancarlo tarafından 1998 yılında geliştirilen bir ölçektir. Ülkemizde Türkçe geçerlilik-güvenirlilik çalışması Kökdemir (2003) tarafından yapılmıştır. KEDEÖ, 51 maddeden oluşan altılı Likert tipi bir ölçek olup, "1"= hiç katılmıyorum, "6"= tamamen katılıyorum şeklinde yapılandırılmıştır. Her madde için verilen puan esas alınırken, olumsuz maddeler ters yönde puanlanmaktadır (Kökdemir, 2003).

KEDEÖ'nün değerlendirilmesinde; öğrencilerin maddelere katılma durumlarına göre her maddeye verdikleri puanlar toplanıp sonuç 306 puan üzerinden değerlendirilmektedir. Puanlama sonucunda 240'ın altında puan alanların düşük, 240-300 arasında puan alanların orta ve 300'ün üzerinde puan alanların ise yüksek eleştirel düşünme beceri düzeyine sahip oldukları kabul edilmektedir (Kökdemir, 2003). Kökdemir'in (2003) çalışmasında ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı 0.88 olarak belirtilmiştir. Bu çalışma da ise Cronbach Alfa katsayısı 0.76 bulunmuştur.

Boyun Eğici Davranış Ölçeği (BED): (Submissive Acts Scale-SAS): Boyun eğici davranışları ölçmek amacıyla P.Gilbert ve Allan (1994) tarafından geliştirilen ve 16 maddeden oluşan ölçekte, maddeler "1"=Hiç tanımlamıyor, "5"=Çok iyi tanımlıyor şeklinde beşli Likert tipi puanlama esasına göre değerlendirilmektedir. Ölçekten en düşük 16 en yüksek 80 puan alınabilmektedir. Yüksek puanlar boyun eğici davranışı göstermektedir (Savaşır ve Şahin, 1997). Türkçe geçerlilik ve güvenirliliği Nesrin H. Şahin ve Nail Şahin (1992) tarafından yapılan "Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği"nin iç tutarlık için Cronbach Alfa katsayısı 0.89 olarak bulunmuştur. Bu çalışma da ise Cronbach Alfa katsayısı 0.72 bulunmuştur.

Sosyotropi-Otonomi Ölçeği (SOSOTÖ): Çalışmada, bağımlı ve özerk kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla özgün adı Sociotropy-Autonomy Scale (SAS) olan, Beck ve arkadaşları (1983) tarafından geliştirilen ve Türkçe geçerlilik-güvenirlilik çalışması Şahin ve arkadaşları (1993) tarafından yapılan Sosyotropi-Otonomi Ölçeği (SOSOTÖ)'nin 30 sorudan oluşan otonomi alt boyutu kullanılmıştır. Beşli Likert tipinde yapılandırılmış olan ölçek, "0"=Hiç tanımlamıyor, "4"=Çok iyi tanımlıyor şeklinde puanlandırılmıştır. Ölçekten elde edilebilecek en düşük puan sıfır en yüksek puan 120'dir. Alınan yüksek puanlar yüksek düzeydeki otonom özellikleri göstermektedir (Kangallı, 2005). Nesrin Şahin ve arkadaşları (1993) tarafından geçerlilik ve güvenirliliği yapılan ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı 0.81 bulunurken, bu çalışmada Cronbach Alfa katsayısı 0.82 bulunmuştur.

Verilerin toplanması: Çalışmada, bölüm ve fakülte yönetiminden gerekli izinler alınmış veri toplama formlarının uygulamasına geçmeden önce öğrencilerle kendi sınıflarında toplu olarak görüşülerek çalışmanın amacı ve yöntemi konusunda açıklamalar yapılarak soruları yanıtlanmış ve çalışmaya katılımda gönüllü olanların sözel onamları alınmıştır.

Verilerin değerlendirilmesi: Veriler SPSS 14.0 programında değerlendirilmiştir. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerini belirlerken frekans ve yüzdeler, ölçeklerden aldıkları puanların hesaplanmasında ortalama ve standart sapma, katılımcıların sosyodemografik özellikleri ile eleştirel düşünme, boyun eğici davranış ve otonomi değişkenlerinden aldıkları puanlar karşılaştırılırken iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi ve varyans analizi, değişkenler arası ilişkileri belirlerken de Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Pearson Korelasyon Katsayısı 0,00-0,25 olduğunda çok zayıf, 0,26-0,49 zayıf, 0,50-0,69 orta, 0,70-0,89 yüksek ve 0,90-1,00 çok yüksek olarak değerlendirilmektedir (Alpar, 2014).

Araştırmanın sınırlılıkları: Bu çalışmanın yalnızca Sivas ilindeki Sağlık Yönetimi Bölümü öğrencileri ile yapılmış olması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Çalışmanın genellenmesi açısından ülke genelinde uygulanması önerilmektedir.

BULGULAR

Çalışmaya katılmayı kabul eden 219 öğrenciden elde edilen veriler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1: Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı (N=219)

Değişkenler	Ort.	Ss
Yaş	21,12	1,74
Akademik not ort.	79,12	8,35
Sınıf	Sayı	%
1. sınıf	109	49,8
2. sınıf	52	23,7
3. sınıf	33	15,1
4. sınıf	25	11,4
Cinsiyet		
Kadın	125	57,1
Erkek	94	42,9
Üniversiteden Önce Yaşanılan Yer		
Büyükşehir	38	17,4
Şehir	77	35,2
İlçe	61	27,9
Köy	43	19,6
Yaşanılan Bölge		
İç Anadolu	43	19,6
Akdeniz	34	15,5
Ege	6	2,7
Doğu Anadolu	37	16,8
Güneydoğu Anadolu	39	17,8
Marmara	6	2,7
Karadeniz	29	13,2
Yanıtsız	25	11,4
Bölümü İsteyerek Seçmesi		
Evet	176	80,4
Hayır	43	19,6
Anne eğitim düzeyi		
Okuryazar değil	60	27,4
Okuryazar	26	11,9
İlk öğretim	112	51,1
Lise ve üzeri	21	9,6
Baba eğitim düzeyi		
İlköğretim	74	33,7
Lise ve üzeri	32	14,6
Cevapsız	113	51,5
Anne Mesleği		
Ev hanımı	204	93,1
Emekli	3	1,3
Memur	3	1,3
Diğer	6	2,7
Yanıtsız	3	1,3
Baba Mesleği		
İşçi	29	13,2
Memur	32	14,6
Serbest meslek	63	28,7
Emekli	32	14,6
İşsiz	55	25,1
Yanıtsız	8	3,6
Algılanan Sosyoekonomik Düzey		
Düşük	30	13,7
Orta	179	81,7
Yüksek	10	4,6
Ailenin Genel Yapısı		
Otoriter	25	11,4
Demokratik	62	28,3
Koruyucu	37	16,8
Aşırı Koruyucu	80	36,5
Diğer	15	6,8
Sosyal ve Bilimsel Etkinlere Katılma		
Evet	57	26,0
Hayır	64	29,2
Kısmen Katılıyorum	98	44,7
Çalışma Deneyimi		
Evet	65	29,7
Hayır	154	70,3
Toplam	219	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi sağlık yönetimi öğrencilerinin yaş ortalamaları 21,12, akademik not ortalamaları 79,12 olup, %49,8’i birinci sınıf öğrencisi, %57,1’i kadındır. Öğrencilerin %47,5’inin üniversiteden önce ilçe veya köyde yaşadığı, %54,2’si ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu bölgelerinde yaşadıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin %80,4’ünün bölümü isteyerek tercih ettiği, %27,4’ünün annesinin okuryazar olmadığı, %33,7’sinin babasının ilköğretim düzeyinde öğrenim gördüğü, %93,1’inin annesinin ev hanımı olduğu, %28,7’sinin babasının serbest meslek sahibi (inşaat, tarım gibi alanlarda mevsimlik çalışanlar) olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin %81,7’si sosyoekonomik durumunu orta olarak algıladığı, %36,5’inin ailesinin genel yapısının aşırı koruyucu olduğu, %44,7’si bilimsel etkinliklere kısmen katıldığını ve %70,3’ü çalışma deneyimi olduğunu belirtmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Boyun Eğici Davranışlar, Eleştirel Düşünme ve Otonomi Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=219)

	Olası Değerler		Gözlenen Değerler	
	Min-Max		Min-Max	Ort±Ss
BED	16-80		21,0±62,0	36,0±8,4
KEDEÖ	51-306		165,0±278,0	213,1±21,6
OTONOMİ	0-120		36,0±111,0	78,9±15,1

Tablo 2’de öğrencilerin boyun eğici davranış, eleştirel düşünme ve otonomi ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları verilmiştir. Buna göre öğrencilerin boyun eğici davranış ölçeğinden (BED) aldıkları toplam puan 36,0±8,4, “Kaliforniya Eleştirel Düşünme Ölçeği”nden (KEDEÖ) aldıkları toplam puan 213,1±21,6 ve otonomi ölçeğinden aldıkları toplam puan 78,9±15,1 bulunmuştur.

Tablo 3: Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Boyun Eğici Davranış, Eleştirel Düşünme ve Otonomi Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamaları (N=219)

	n	BED X±Ss	KEDEÖ X±Ss	Otonomi X±Ss
Cinsiyet				
Erkek	94	38,68±9,61	215,44±211,35	80,25±15,18
Kadın	125	34,04±6,72	211,3±21,63	77,99±15,19
Sonuç		p=0,0001* t=3,98	p=0,17 t=1,35	p=0,23 t=1,07
Sınıf				
1. sınıf	109	36,27±8,49	200,85±14,44	78,41±15,97
2. sınıf	52	37,60±7,07	224,00±19,49	78,38±13,81
3. sınıf	33	36,54±9,47	224,05±26,41	79,93±16,11
4. sınıf	25	31,20±7,72	225,00±16,63	81,16±13,92
Sonuç		p=0,01* F=3,54	p=0,0001* F=28,57	p=0,83 F=2,87
Akademik not ort.				
60’in altı ve 70 arası	23	34,77±5,25	226,58±27,81	75,52±17,47
71-80 arası	66	36,54±7,93	214,09±20,44	80,11±15,58
81-90 arası	70	35,88±8,82	207,28±18,57	80,11±15,72
91 ve üzeri	14	36,92±7,78	204,50±24,49	71,78±14,32
Sonuç		p=0,94 t=0,18	p=0,01* t=3,25	p=0,32 t=1,17
Baba Eğitimi				
İlköğretim	74	35,75±8,16	227,78±20,43	79,39±14,27
Lise ve üzeri öğrenim	32	36,00±9,23	219,06±19,64	79,93±14,03
Sonuç		p=0,89 t=-0,13	p=0,04* t=2,06	p=0,85 t=-0,18
Sosyoekonomik Düzey				
Düşük	30	38,70±9,20	213,17±25,26	78,75±14,11
Orta	179	35,88±8,28	213,40±21,34	79,11±15,21
Yüksek	10	31,00±5,24	207,90±15,33	76,66±19,54
Sonuç		p=0,003* F=3,40	p=0,73 F=0,30	p=0,89 F=0,21

*Anlamlılık seviyesi $p < 0,05$, F: Varyans analizi sonucu, t: Independent Sample t test sonucu

** İlişkili bulunan değişkenler tabloda yer almaktadır.

Tablo 3'te öğrencilerin sosyoekonomik özelliklerine göre boyun eğici davranış, eleştirel düşünme ve otonomi puanları verilmiştir. Değişkenler incelendiğinde öğrencilerin sınıfları, akademik not ortalamaları ile eleştirel düşünme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0,05$).

Öğrencilerin sınıfları ile eleştirel düşünme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($p<0,05$). Dördüncü sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri toplam puanı diğer sınıflara göre daha yüksektir. Öğrencilerin sınıfları ilerledikçe eleştirel düşünme becerileri artmaktadır.

Akademik not ortalaması 60'ın altında ve 70 puan arası olanların eleştirel düşünme toplam puan ortalamaları diğer gruplara göre daha yüksek bulunmuştur. Akademik not ortalaması artıkça eleştirel düşünme becerisi azalmaktadır. Öğrencilerin boyun eğici davranışları ile sosyodemografik özellikleri incelendiğinde, sınıf, cinsiyet ve sosyodemografik düzey arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0,05$). Öğrencilerin sınıfları ile boyun eğici davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır, dördüncü sınıfların boyun eğici davranış toplam puan ortalamaları diğer sınıflara göre anlamlı derecede düşüktür ($p<0,05$). Erkeklerin boyun eğici davranış toplam puan ortalamaları kadınlara göre daha yüksektir. Sosyoekonomik düzeyini düşük olarak algılayanların boyun eğici davranış puan ortalamaları diğer gruplara göre daha yüksektir. Sosyoekonomik düzey artıkça boyun eğici davranışlar azalmaktadır.

Öğrencilerin otonomi düzeyleri ile baba eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur, baba eğitimi düzeyi ilköğretim olanların otonomi düzeyleri lise olanlara göre daha anlamlı derece de yüksek bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 4: Eleştirel Düşünme, Boyun Eğici Davranış ve Otonomi Değişkenleri Arasındaki Korelasyonlar (N=219)

		Boyun eğici Davranış	Otonomi	Eleştirel Düşünme
Boyun eğici Davranış	Pearson Correlation	1	,216	-,037
	Sig. (2-tailed)		,002	,597
	N	218	213	209
Otonomi	Pearson Correlation	,216	1	,229
	Sig. (2-tailed)	,002		,001
	N	213	214	206
Eleştirel Düşünme	Pearson Correlation	-,037	,229	1
	Sig. (2-tailed)	,597	,001	
	N	209	206	210

* $p<0,01$ (çift yönlü)

Tablo 4'te eleştirel düşünme, boyun eğici davranış ve otonomi değişkenleri incelendiğinde, boyun eğici davranış ile otonomi arasında pozitif yönlü çok zayıf korelasyon, eleştirel düşünme ile ise negatif yönlü zayıf korelasyon bulunmuştur.

TARTIŞMA

Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Yönetimi öğrencilerinin çoğunluğu sağlık yönetimi bölümünü isteyerek seçmiştir ve akademik not ortalamaları 79,12'dir. Öğrencilerin istedikleri bölüme yerleşmelerinin akademik ortalamalarını pozitif yönde etkilediği düşünülebilir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeyi, her ne kadar kendileri orta olarak algılasalar da genelde düşük olarak saptanmıştır. Bu bulgunun nedeni coğrafi olarak yakın olmasından dolayı, Cumhuriyet Üniversitesini tercih eden öğrencilerin çoğunun Güneydoğu-Doğu Anadolu ve İç Anadolu bölgesinden gelmesi olabilir (TÜİK, 2014).

Araştırmada öğrencilerin BEDÖ puan ortalamasının $36,0\pm 8,4$ olduğu ve öğrencilerin orta derecede boyun eğici davranışlar gösterdiği saptanmıştır. Kaya ve arkadaşlarının (2004) tıp fakültesi öğrencileri ile Torun ve arkadaşlarının (2012) çalışması ile Özkan ve Özen'in (2008) çalışmasında, hemşirelik öğrencileri, Eşer ve arkadaşlarının (2009) da tıp, hemşirelik ve ebelik öğrencileri ile yaptıkları çalışma sonuçları da bu araştırmanın bulgularıyla paraleldir. Öğrencilerin orta derecede boyun eğici davranışlar göstermesinin nedeni toplumsal - kültürel faktörlerden de kaynaklanabilmektedir. Boyun eğici davranışlar, batı kültüründen çok doğu kültüründe bireylerarası ilişkilerde daha egemen olmaktadır. Yaşanılan kültür içinde otoriteye, devletin emrine koşulsuz boyun eğme istenilen, beğenilen

bir özellik olarak küçük yaşlardan başlanarak çocuklara öğretilmektedir (Cüceloğlu, 2003). Ülkemizde ise daha çok doğu kültürü baskın olmakta ve genellikle saygı ile itaat karıştırılmaktadır (Kara ve ark., 2013). Yıldırım'a göre toplumumuzda ebeveynler çocuklarından, yöneticiler astlarından, öğretmenler öğrencilerden, büyükler küçüklerden boyun eğici davranışlar (itaat) beklemektedir. Toplumdaki ilişkilerde genellikle saygılı olmak adına bireyden itaat istendiği veya bireyin saygı adına başkalarına itaat ettiği, başka bir deyişle boyun eğici davranışlarda bulunduğu gözlemlenmektedir (Yıldırım, 2006). Toplumun birer bireyi olan üniversite öğrencilerinin de bu yapıdan etkilenmesi kaçınılmaz görünmektedir.

Öğrencilerin BEDÖ toplam puan ortalamaları sınıf, cinsiyet ve sosyoekonomik düzey ile karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Dördüncü sınıf öğrencilerin boyun eğici davranış toplam puanları daha düşük bulmuştur. Mete ve Çetinkaya'nın (2005) hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışma sonuçları bulgularla paraleldir. Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Yönetimi Bölümü öğrencilerinin sınıfları ilerledikçe boyun eğici davranışları azalmaktadır. Bu bulgu, üniversite eğitiminin boyun eğici davranışları azaltmada etkisi olduğunu düşündürmektedir. Çünkü öğrencilerin üniversite eğitimlerinin sonuna doğru yaklaşmasıyla sorgulama, neden sonuç ilişkisi kurma, kanıt arama gibi tutumlarının gelişmesi beklenmektedir.

Çalışmada erkeklerin, boyun eğici davranış toplam puanları daha yüksektir. Benzer şekilde Koç ve arkadaşlarının (2010) eğitim fakültesi, Kaya ve arkadaşlarının (2004) tıp fakültesi, Tekin ve Filiz'in (2008) beden eğitimi bölümü öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmalarda da erkek öğrencilerin boyun eğici davranış puanları daha yüksektir. Bu bulgu erkek egemen toplumumuz için şaşırtıcı bir durum gibi görünse de kültürel yapımız içinde erkeklerin daha fazla "uyma"ci (konformist) davranış geliştirme eğiliminin olması nedeniyle (Koç ve ark., 2010) beklendiği bir bulgu olarak düşünülebilir. Çünkü özellikle annenin eğitim düzeyinin ve sosyoekonomik düzeyinin düşük olduğu ailelerde, erkekler doğrudan bir baskıya veya kadınların yaşadığı gibi aile içi şiddete maruz kalmasa bile babanın otorite olarak kabul edilmesi ve otoriteye karşı itaat etme, karşı gelmeme, otoritenin isteklerini onaylama gibi davranış biçimleri de boyun eğici davranış örüntüleri içinde sayılmaktadır (Kaya ve ark., 2004). Çalışmaya katılan öğrencilerin çok büyük bir bölümünün anne baba mesleği ve eğitim düzeyine bakıldığında (Tablo 1) sosyoekonomik düzeyin oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Araştırmada sosyoekonomik düzey yükseldikçe boyun eğici davranışın azaldığı saptanmıştır. Bu bulgu da literatür ile uyum göstermektedir (Kaya ve ark., 2004). Ailelerin sosyoekonomik durumu yükseldikçe ailede demokratik ortamın gelişmesi, çocuğa söz hakkı verme gibi nedenlerle boyun eğici davranışların azaldığı belirtilebilir.

Öğrencilerin eleştirel düşünme puan ortalamaları $X=213,1\pm 21,6$ olup, ölçeğin değerlendirilmesine göre 240'ın altında puanlar düşük eleştirel düşünme düzeyini göstermektedir. Sağlık yönetimi öğrencileri ile yapılmış az sayıdaki çalışmadan birisi olan Gharib ve arkadaşlarının (2009) 60 sağlık yönetimi öğrencisi ile KEDEÖ'ni kullanarak yaptıkları çalışmada da eleştirel düşünme düzeyi orta bulunmuştur (Gharib ve ark., 2009). Bulgumuza paralel olarak Fidancı ve arkadaşlarının (2012), Öztürk ve Ulusoy' un (2008), Bulut ve arkadaşlarının (2009), Şenturan ve Alpar'ın (2008), Zhang ve Lambert'in (2008) hemşirelik öğrencileri, Tümkaya'nın (2011) fen bilimleri öğrencileri ile yaptıkları çalışmada eleştirel düşünme puan ortalamaları düşük olarak saptanmıştır.

Öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri sınıf ve akademik nota göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir. Hunter ve arkadaşlarının (2014) çalışmasında da eleştirel düşünme ile sınıf arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır.

Dördüncü sınıfların eleştirel düşünme puan ortalaması, $X=225,00\pm 16,63$ ve diğer gruplara göre daha yüksek olmasına rağmen, 240 puanın altında kaldığı için düşük bir ortalamadır. Bu bulgulara benzer şekilde Gharib ve arkadaşlarının (2009) çalışmasında da birinci sınıfların eleştirel düşünme puan ortalaması $X=282,37\pm 27,93$ iken, son sınıfların puan ortalaması $X=289,64\pm 21,13$ 'tür (Gharib ve ark., 2009). Öğrencilerin sınıfları ilerledikçe eleştirel düşünme düzeyleri artmaktadır. Bu bulgu da üniversite eğitiminin öğrencilerin eleştirel düşünme becerisini olumlu yönde etkilediğini düşündürmektedir.

Akademik not ortalamaları 60'ın altı ve 70 puan arası olan öğrencilerin eleştirel düşünme puan ortalaması $X=226,58\pm 27,81$ ile diğer gruplardan daha yüksek ve orta düzeye yakındır. Eleştirel düşünme becerilerinin, öğrencilerde bilişsel farkındalığı artırdığı için akademik başarıyı da bu doğrultuda yükseltmesi beklenmektedir. Ancak eğitim sisteminin neden olduğu "ezbere dayalı yaklaşım" bu öğrencilerin akademik başarısını engellediği söylenebilir.

Öğrencilerin anne-babalarının eğitim düzeyi ile eleştirel düşünme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Bulut ve arkadaşlarının (2009), Fidancı ve arkadaşlarının (2012), Özdemir'in (2005) çalışmalarında da anne-baba eğitim durumu ile eleştirel düşünme becerisi arasında istatistiksel olarak ilişki saptanamamıştır.

Günümüzde açık görüşlü, bilimsel ve eleştirel düşünebilen bireylerin varlığı yaşanan sorunlara çözüm önerileri üretilmesi ve sağlıklı kararlar verilebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak eğitim programları ilköğretimden başlayarak gerek müfredat ve gerekse ders işleme yöntemleri açısından eleştirel düşünmeyi öğretmesi açısından yetersiz olup, bu konuda özellikle eğitimciler gerekli altyapıya sahip bulunulmamaktadır (Seferoğlu ve Akbıyık, 2006). Ülkemizde ders işleme yöntemleri ilköğretimden üniversiteye kadar ağırlıklı olarak tek başına "anlatım" yöntemine dayanmaktadır. Oysa karmaşık bir bilişsel etkinlik olan eleştirel düşünmenin öğretiminde tek bir öğretim yöntemi veya yaklaşımının kullanımı yeterli değildir. Eleştirel düşünmenin öğretilmesinde öğrencinin öğrenme aktivitelerine aktif olarak katıldığı, daha çok tartışma, sorun çözme, üst düzey sorular ve verilen yanıtların kanıtlarla desteklenmesini isteme gibi yöntemler öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesini desteklemektedir (Seferoğlu ve Akbıyık, 2006). Çalışmada öğrencilerin eleştirel düşünme düzeylerinin düşük çıkmasının nedeni, ülkemizdeki gerek kültürel yapının ve gerekse yukarıda söz edilen eğitim sisteminin sorgulayan, araştıran, kritik eden bir yapıdan çok ezbere dayalı, otoriteye itaati (okulda öğretmene, iş yerinde yöneticiye vb.) vurgulayan bir yapıda olmasına dayandırılabilir.

Çalışmada öğrencilerin otonomi düzeyleri ortanın üzerinde bulunmuş ve Kaya ve arkadaşlarının (2006) öğrenci hemşireler ile yaptıkları çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Öğrencilerin otonomi düzeyleri ile cinsiyet, anne babanın eğitim düzeyi, anne- baba mesleği, kardeş sayısı, üniversiteden önce yaşadığı yer, ailenin genel yapısı, sosyoekonomik düzeyi, mesleği isteyerek seçip seçmeme, sosyal ve bilimsel etkinliklere katılma durumu, çalışma deneyimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır.

SONUÇ

Sonuç olarak, öğrencilerin eleştirel düşünme düzeylerinin düşük olduğu, orta derecede boyun eğici davranışlar gösterdiği, otonomi düzeylerinin ortanın üzerinde olduğu saptanmıştır.

Bu çalışmanın yalnızca Sivas ilindeki Sağlık Yönetimi Bölümü öğrencileri ile yapılmış olması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Çalışmanın genellenmesi açısından ülke genelinde uygulanması önerilmektedir. Ayrıca öğrencilerin boyun eğici davranışlarını azaltacak, eleştirel düşünme becerileri ile otonomilerini arttıracak eğitim programlarının geliştirilip uygulanması önerilebilir.

KAYNAKLAR

Akbıyık, C., Seferoğlu, S.S. (2006). Eleştirel düşünme eğilimleri ve akademik başarı. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 32:2, 90-99.

Alpar, R. (2014). Spor, Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlilik-Güvenilirlik, Detay Yayıncılık.

Bulut, S., Ertem, G., Sevil, Ü. (2009). Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 2:2, 27-38.

Burbach, M.E., Matkin, G.S., Quinn, C.E., Searle, T.P. (2012). The impact of preparing agriculture faculty to influence student critical thinking disposition. Journal of Agricultural Education, 53:2, 1-14. <http://dx.doi.org/10.5032/jae.2012.02001>

Cüceloğlu, D. (2003). İnsan ve Davranışı, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Dikmen, D.Y., Usta, Y.Y. (2013). Hemşirelikte eleştirel düşünme. S.D.Ü Sağlık Bilimleri Dergisi, 4:1, 31-38.

Eşer, İ., Khorshid, L., Arslan Gürol, G. (2009). Sağlık çalışanı olmaya aday öğrencilerin boyun eğici davranışlarının incelenmesi. İ.Ü.F.N. Hemşirelik Dergisi, 17:1, 1-9.

Facione, P.A., Facione, N.C., & Giancarlo, C.A.F. (1998). The California Critical Thinking Disposition Inventory. California: Academic Press.

Fidancı, E.B., Çınar, İ.F., Yıldız, D., Akar, F., Türk, A., Tuncer, S., Bala, A., Kökçe, D.B. (2012). Hemşirelik Yüksek Okulu öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin ve eleştirel düşünmeyi etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. Gülhane Tıp Dergisi, 54, 35-39.

Gharib, M., Rabieian, M., Salsali, M., Hadjizadeh, E., Kashani, A.S., Khalkhali, H. (2009). Critical thinking skills and critical thinking dispositions in freshmen and senior students of health care management. Iranian Journal of Medical Education, 9:2, 125-134.

- Hunter, S., Pitt, V., Croce, N., Roche, J. (2014).** Critical thinking skills of undergraduate nursing students: Description and demographic predictors. *Nurse Education Today*, 34:5, 809-814.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.nedt.2013.08.005>
- Kanbay, Y., Aslan, Ö., Işık, E., Kılıç, N. (2013).** Hemşirelik lisans öğrencilerinin problem çözme ve eleştirel düşünme becerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3:3, 244-251.
- Kangallı, P. (2005).** Sivas İli Hastanelerinde Çalışan Hemşirelerin Otonomi Düzeyleri ve Otonomilerini Etkileyen Mesleki ve Kurumsal Faktörlerin İncelenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Sivas.
- Kara, H., Uzgören, N., Uzgören, E. (2013).** Yöneticilerde boyun eğici davranışların kökenleri üzerine bir araştırma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6:3, 263-284.
- Karabilgin, S.Ö., Şahin, H. (2012).** Tıp Fakültesine yeni başlayan öğrencilerin problem çözme becerilerine ilişkin algılarının ve boyun eğici davranış durumlarının değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri J Med Sei*, 32:6, 1536-44.
<http://dx.doi.org/10.5336/medsci.2011-25959>
- Karagözoğlu, Ş. (2009).** Nursing students' level of autonomy: a study from Turkey. *Nurse Education Today*, 29:2, 176-187.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.nedt.2008.08.002>
- Karantzas, C.G., Avery, M.R., Macfarlane, S., Mussap, A., Tooley, G., Hazelwood, Z. (2013).** Enhancing critical analysis and problem- solving skills in undergraduate psychology: An evaluation of a collaborative learning and problem- based learning approach. *Australian Journal of Psychology*, 65, 38-45.
<http://dx.doi.org/10.1111/ajpy.12009>
- Kaya, M., Güneş, G., Kaya, B., Pehlivan, E. (2004).** Tıp Fakültesi öğrencilerinde boyun eğici davranışlar ve şiddetle ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5, 5-10.
- Kaya, N., Aşti, T., Acaroğlu, R., Kaya, H., Şendir, M. (2006).** Hemşire öğrencilerin sosyotropik ve otonomik kişilik özellikleri ve ilişkili faktörlerin incelenmesi. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10:3, 1-11.
- Kim, H.D., Moon, S., Kim, E.J., Kim, Y.J., Lee, S. (2014).** Nursing students critical thinking disposition according to academic level and satisfaction with nursing. *Nurse Education Today*, 34, 78-82.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.nedt.2013.03.012>
- Koç, M., Bayraktar, B., Çolak, S. (2010).** Üniversite öğrencilerinde boyun eğici davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 257-80.
- Kökdemir, D. (2003).** Belirsizlik Durumlarında Karar Verme ve Problem Çözme. *Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Mailloux, C.G. (2006).** The extent to which students' perceptions of faculties' teaching strategies, students' context, and perceptions of learner empowerment predict perceptions of autonomy in BSN students. *Nurse Education Today*, 26, 578-585.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.nedt.2006.01.013>
- Mete, S., Çetinkaya, E. (2005).** Probleme dayalı öğrenim modelinin hemşire öğrencilerin boyun eğici davranışlarına etkisi. *Zonguldak SYO Dergisi*, 1, 49-55.
- Özdemir, S.M. (2005).** Üniversite öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3:3, 297-316.
- Özkan A.İ., Özen, A. (2008).** Öğrenci hemşirelerde boyun eğici davranışlar ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 7:1, 53-58.
- Öztürk, N., Ulusoy, H. (2008).** Lisans ve yüksek lisans hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve eleştirel düşünmeyi etkileyen faktörler. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1, 15-25.
- Savaşır, I., Şahin, N.H. (1997).** Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği. *Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler*. Özyurt Matbaacılık, Ankara, 100-103.
- Şahin, N.H., Şahin, N. (1992).** Reliability and validity of the turkish version of the automatic thoughts questionnaire. *Journal of Clinical Psychology*, 48: 334-340.
[http://dx.doi.org/10.1002/1097-4679\(199205\)48:3<334::AID-JCLP2270480311>3.0.CO;2-P](http://dx.doi.org/10.1002/1097-4679(199205)48:3<334::AID-JCLP2270480311>3.0.CO;2-P)

- Şahin N, Ulusoy M. (1993).** Exploring the sociotropy autonomy dimensions in a sample of Turkish psychiatric inpatient, *Journal of Clinical Psychology*, 49(6): 751-763.
[http://dx.doi.org/10.1002/1097-4679\(199311\)49:6<751::AID-JCLP2270490602>3.0.CO;2-V](http://dx.doi.org/10.1002/1097-4679(199311)49:6<751::AID-JCLP2270490602>3.0.CO;2-V)
- Seferoglu S. Akbıyık C. (2006).** Eleştirel düşünme ve öğretimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 30, 193-200.
- Şenturan, L., Alpar, E.Ş. (2008).** Hemşirelik öğrencilerinde eleştirel düşünme. *C. Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12:1, 22-30.
- Tekin, M., Filiz, K. (2008).** Beden eğitimi ve spor yüksekokullarının antrenörlük eğitimi ve spor yöneticiliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk ve boyun eğici davranış düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6:1, 27-37.
http://dx.doi.org/10.1501/Sporm_0000000126
- Torun, S., Arslan, S., Nazik, E., Akbaş, M., Yalçın, Ö.S. (2012).** hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı ve boyun eğici davranışlarının incelenmesi. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 3, 399-404.
<http://dx.doi.org/10.7197/1305-0028.1279>
- Tümkiye, S. (2011).** Fen bilimleri öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve öğrenme stillerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12:3, 215-234.
- TÜİK. (2014).** Gayri Safi Katma Değer Bölgesel Sonuçlar 2004-2011.
- Yıldırım, İ. (2006).** Anne Baba Desteği ve Başarı: Anne Babalar Çocuklarına Nasıl Destek Olabilirler. Ankara: Anı Yayıncılık
- Yörük, D., Dündar, S. (2011).** Türkiye'deki yerel yöneticilerin benimsedikleri liderlik tarzlarına göre boyun eğici davranışlarının incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 25:1, 93-106.
- Zhang, H., Lambert, V. (2008).** Critical thinking dispositions and learning styles of baccalaureate nursing students from China. *Nurs Health Sci*, 10, 175-181.
<http://dx.doi.org/10.1111/j.1442-2018.2008.00393.x>